

Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

> Retouradres Postbus 90801 2509 LV Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 1 A
2513 AA S GRAVENHAGE

Postbus 90801
2509 LV Den Haag
Anna van Hannoverstraat 4
T 070 333 44 44
F 070 333 40 33
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
IVV/I/2011/8308

Datum 24 mei 2011
Betreft Kamervraag/vragen van het lid Vermeij (PvdA)

Hierbij zend ik u de antwoorden op de Kamervragen van het lid Vermeij (PvdA)
over de inkomensvoorziening voor oudere werklozen met een
ondernemersverleden.

De Staatssecretaris van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid,

P. de Krom

2011Z09243

Vragen van het lid Vermeij (PvdA) aan de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over een geconstateerde lacune in de inkomensvoorziening voor oudere werklozen met een ondernemersverleden (ingezonden 29 april 2011)

Datum

Onze referentie
IVV/I/2011/8308

Vraag 1

Bent u bekend met gevallen waarin oudere ex-zelfstandigen na een langdurige periode van zelfstandig ondernemerschap aansluitend korte tijd bij een bedrijf in dienst treden en vervolgens na ontslag op geen sociale voorziening aanspraak kunnen maken (zoals in de bijgesloten geanonimiseerde casus)?

Antwoord 1

Ik neem kennis van de voorgelegde casus. De Nederlandse sociale zekerheid heeft via de Wet Werk en Bijstand (WWB) een sluitend vangnet voor iedereen die niet in staat is in zijn eigen onderhoud te voorzien, en die ook geen beroep kan doen op een andere sociale verzekering of voorziening.

Vraag 2

Wat is uw opvatting over zulke gevallen? Deelt u de mening dat de Wet inkomen voorziening Oudere Werklozen (IOW), Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werknemers (IOAW) en Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) allemaal verschillende uitsluitingsgronden hebben die, bij elkaar genomen, tot een vacuüm voor een oudere zonder werk kunnen leiden? Zo nee, waarom niet?

Vraag 3

Deelt u de mening dat er sprake is van een onwenselijke lacune in de voorzieningen, doordat een kleine groep werklozen in de knel kan komen door verschillende uitsluitingsgronden? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 2, 3

De IOAW en de IOW zijn vangnetvoorzieningen voor oudere werklozen (respectievelijk 50 en 60 jaar oud bij aanvang van de werkloosheid) die langdurig in loondienst hebben gewerkt. Dat is de reden dat voor beide vangnetregelingen de voorwaarde geldt dat ze alleen toegankelijk zijn voor werknemers die recht hebben op meer dan 3 maanden WW. Werknemers moeten niet alleen voldoen aan de wekeneis, maar ook aan de jareneis van de WW. De zogenaamde 4-uit-5 eis houdt in dat een werkloze in aanmerking komt voor een verlenging van de WW-uitkering, indien hij in de periode van 5 kalenderjaren voorafgaand aan het kalenderjaar waarin hij werkloos is geworden, in tenminste 4 jaren over 52 dagen per kalenderjaar loon heeft ontvangen.

De IOAZ is een vangnet voor oudere zelfstandigen van 55 jaar en ouder, die na hun 55ste hun bedrijf of zelfstandig beroep hebben beëindigd omdat de inkomsten daarvan gedurende de drie laatste boekjaren onvoldoende waren (gemiddeld minder dan € 20.405 per jaar).

De meegezonden casus betreft een 61-jarige ondernemster die haar bedrijf heeft verkocht en vervolgens in tijdelijke dienst is getreden bij de nieuwe eigenaar. Zij is daar twee jaar werkzaam geweest. Ze heeft onvoldoende lang gewerkt om in aansluiting op haar basis WW-uitkering van 3 maanden in aanmerking te komen voor een inkomensvoorziening oudere werklozen, ze voldoet immers niet aan de jareneis en komt niet in aanmerking voor een verlenging van de WW-uitkering. Ze

komt ook niet in aanmerking voor IOAZ omdat ze haar bedrijf niet heeft beëindigd in verband met onvoldoende inkomsten en in dat kader ook geen aanvraag heeft gedaan voor deze inkomensvoorziening gewezen zelfstandigen.

In de casus wordt aangegeven dat de ondernemster voorlopig niet in aanmerking komt voor een WWB-uitkering, omdat ze beschikt over een eigen vermogen van ca. €30.000.

Datum

Onze referentie
IVV/1/2011/8308

De inkomensvoorzieningen voor oudere werklozen en gewezen zelfstandigen bieden, onder specifieke voorwaarden, de mogelijkheid van extra vrijlating van vermogen en/of partnerinkomen. Wie daarvoor niet in aanmerking komt, geen beroep kan doen op een andere sociale verzekering of voorziening, en ook niet in staat is in zijn eigen onderhoud te voorzien, kan een beroep doen op de WWB. Van een vacuüm of lacune is dan ook geen sprake.

Bovendien kunnen gemeenten op grond van het individualiseringsbeginsel besluiten pensioenvermogen in de 3^e pijler (deels) vrij te laten indien de individuele mogelijkheden en omstandigheden van de persoon en zijn gezin hiertoe aanleiding geven (zie ook de Kabinetsreactie op het SER-advies *zzp'ers in beeld* van 4 maart 2011). De beoordeling hiervan is aan de gemeenten zelf. In de verzamelbrief van april 2009 zijn gemeenten op deze mogelijkheid gewezen.

Vraag 4

Waarom is er in deze wetten geen billijkheidsclausule? Deelt u de mening dat zo'n clausule een gepaste oplossing voor het geconstateerde probleem zou kunnen zijn, mede met het oog op de beperkte omvang van de gedupeerde groep? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 4

In deze wetten is geen billijkheidsclausule opgenomen. Alleen personen die voldoen aan de specifieke voorwaarden komen voor een inkomensvoorziening oudere werklozen of gewezen zelfstandigen in aanmerking. Aangezien ouderen die geen aanspraak kunnen maken op de inkomensvoorzieningen voor ouderen, indien nodig kunnen terugvallen op de WWB, acht ik een billijkheidsclausule overbodig.

Vraag 5

Bent u bereid om op korte termijn een voorstel voor reparatie van dit gat naar de Kamer te sturen, bijvoorbeeld een aanpassing van de arbeidsverledenvoorwaarde in de IOW? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 5

Gezien de beschikbaarheid van de WWB, én de mogelijkheden voor gemeenten om bij de uitvoering van de WWB in voorkomende gevallen pensioenvermogen (deels) vrij te laten en zo maatwerk toe te passen, is er geen aanleiding voor aanpassing van de regelgeving.

Onderwerp: lacune uitkeringsregelingen oudere ex-zelfstandigen
Datum: 11 maart 2011

Lacune in de uitkeringsregelingen voor werkloze oudere ex-zelfstandigen

Datum

1. De huidige regelingen

Er zijn op dit moment 3 specifieke regelingen voor oudere werklozen:

- de IOAW
- de IOW
- de IOAZ

Al deze 3 regelingen voorzien in een uitkering op bijstandsniveau. Anders dan bij een gewone bijstandsuitkering blijft bij al deze 3 regelingen *het vermogen buiten beschouwing* voor het recht op een uitkering.

De belangrijkste onderscheidende kenmerken van deze 3 regelingen zijn:

- de IOAW: voor werknemers *tussen 50 en 60 jaar* (werkloosheidsdatum) en na afloop van de WW-uitkering
- de IOW: voor werknemers *van 60 jaar en ouder* (werkloosheidsdatum) en na afloop van de WW-uitkering van *langer dan 3 maanden*
- de IOAZ: voor ex-zelfstandigen *tussen 55 en 65 jaar* mits minimaal 3 jaar voor de aanvraag als zelfstandige gewerkt en mits de uitkering is aangevraagd *voordat* het bedrijf is beëindigd

Onze referentie
IVV/1/2011/8308

2. De casus

Mevr. J. (geboren 1949, dus nu 61 jaar) heeft vanaf mei 1996 tot 1 sept. 2008 een eigen onderneming (reisorganisatie) gehad. Daarvoor heeft zij langdurig in loondienst gewerkt. Tot 2006 waren de bedrijfsresultaten positief. Daarna namen de bedrijfsresultaten beduidend af en is zij in 2007-2008 een koper gaan zoeken. Per 1-9-2008 heeft zij haar eenmanszaak kunnen verkopen. Zelf is zij mee overgegaan en per 1-9-2008 in loondienst getreden van de nieuwe eigenaar om het geheel over te dragen omdat het zo'n specialistisch product was. Haar dienstverband betrof een tijdelijk arbeidscontract voor 1 jaar, maar met de intentie om het contract te verlengen tot aan haar pensioen in 2014.

Helaas kon na het tweede jaar dienstverband het contract door de slechte financiële situatie van het nieuwe bedrijf niet worden verlengd en kreeg zij op 1-9-2010 ontslag. Daarna volgde een WW-uitkering van 3 maanden, wat voor haar de maximale periode was, aangezien zij slechts relatief kort in loondienst was geweest. De WW-uitkering is per 1-12-2010 beëindigd.

Daarna was zij aangewezen op een bijstandsuitkering, aangezien zij door haar leeftijd nog geen nieuwe baan had kunnen vinden.

Haar zoektocht langs allerlei instanties leverde het volgende op:

- IOAW: niet in aanmerking m.n. omdat zij ouder is dan 60 jaar
- IOW: niet in aanmerking omdat zij slechts een WW-uitkering van 3 maanden heeft
- IOAZ: niet in aanmerking omdat haar bedrijf al 2 jaar geleden is beëindigd
- WWB-uitkering: voorlopig niet in aanmerking gelet op haar eigen vermogen van circa 30.000,-

Dit betekent, dat zij haar kleine oudedagsvoorziening, die zij tijdens haar 12-jarig werken als zelfstandige heeft opgebouwd, geheel moet opsouperen.

Deze uitkomst betekent niet alleen, dat zij ervoor gestraft wordt dat zij 12 jaar als zelfstandige heeft gewerkt, maar ook dat zij ervoor gestraft wordt, dat zij bij de beëindiging van haar bedrijf werkloosheid kon voorkomen door te zorgen dat zij bij de overname van haar bedrijf in loondienst kon komen.

Daarmee wordt de overweging achter de drie hierboven genoemde specifieke regelingen (het beschermen van ouderen met een langdurig arbeidsverleden tegen een stringente vermogenstoets) wel erg veel geweld aangedaan.

Datum

3. Conclusies

Bovenstaande casus laat zien, dat iemand met een arbeidsverleden als *zelfstandige* ten onrechte buiten alle specifieke regelingen voor oudere werknemers kan komen te vallen. In twee regelingen kan op grond van deze casus een lacune worden aangewezen.

a) Tav de IOW

De arbeidsverledenvoorwaarde in de IOW (langer dan 3 maanden WW) doet geen recht aan situaties als in deze casus, waarbij iemand voorafgaande aan een loondienstsituatie als zelfstandige heeft gewerkt. Dit is een miskenning van het arbeidsverleden als zelfstandige.

Bij de evaluatie van de IOW zou derhalve een nuancering van deze arbeidsverledenvoorwaarde (juist voor gewezen zelfstandigen) meegenomen kunnen worden.

b) Tav de IOAZ

De IOAZ kent als voorwaarde, dat iemand 3 jaar voor de aanvraag als zelfstandige moet hebben gewerkt en daarvoor 7 jaar óf als zelfstandige óf in loondienst. Er is echter niet voorzien in de situatie dat iemand na een langdurig arbeidsverleden als zelfstandige een korte tijd in loondienst werkt en dan werkloos wordt.

Het zou mogelijk moeten zijn, dat een gewezen zelfstandige, die aansluitend aan de beëindiging van het bedrijf in loondienst gaat, binnen een bepaalde periode (bijvoorbeeld 2 of 3 jaar) nog een aanvraag kan indienen voor een IOAZ-uitkering.

Onze referentie
IVV/1/2011/8308